

Der var intet Endringsforslag stillet.

**Formanden:** Ogsaa her maa jeg udbede mig det højtærede Tings Samthkke til, at Sagen kan foretages nu. Hvis ingen rejser Indsigelse, vil jeg betragte Samthkket som givet. (Ophold). Det er herefter meddelt, at Lovforslaget af dets Helhed fattes under Forhandling. **Breinhold - Vandborg:** En Ting tror jeg, at man kan anse for givet, og det er, at dette Lovforslag, som vi nu staa i Begreb med at sende ned til det andet Ting, ikke vil vende tilbage til os i den samme Stikelse, hvori det nu foreligger. Det kunde derfor synes, at være altfor tidligt nu paa dette Stadium af Sagen at tage endelig Stilling til den, men da jeg forudsætter, som lige staa givet, at den Stikelse, hvori Lovforslaget vil vende tilbage til os, ikke vil være en for Flertallet i dette Ting eller for mig mere tiltalende, tror jeg dog allerede paa dette Tidspunkt at kunne medgive Lovforslaget en venlig Afstedshilsen paa Vejen. Det, der forekommer mig først, at staa een ved Betragtningen af dette Lovforslag, er de store og ny Byrder, som derigennem paalægges Staten og Kommunerne. Jeg vil først et Øjeblik opholde mig ved de sidste. Det er jo givet, at Kommunerne og ganske særlig Landkommunerne, vil der gennem dette Lovforslag blive paalagt ny Byrder, navnlig til ny Skolebygningers Opførelse, og det kan ogsaa ske paa andre Punkter, som jeg ikke her skal nævne. Hvor store imidlertid disse Udgifter ville blive, er der næppe nogen der med Bestemthed kan vide, i alt Fald ikke jeg. Jeg har ganske vist søgt at opnaa nogen Klarhed derover, men det forcerede Arbejde, som er foretaget i Udvalget for at pønsjere dette Lovforslag frem et Arbejde, der har været i den Grad forceret, at vi i mindre end 14 Dage have gjort det, som det andet Ting har brugt mindst 5 Maaneder til, og om hvilket selv Flertallet af sin Betænkning indrømmer, at det hos flere af dets Medlemmer har vaakt store Betænklichkeiten, har ikke forundt mig den fornødne Tid eller Lejlighed til at kunne blive klar over dette Spørgsmaal, staa lidt som over mangt andet. Men saa meget tør jeg sige, at dette Lovforslag vil paalægge Kommunerne meget forøgede Byrder, og jeg tror, at baade den ærede Kirke- og Undervisningsminister (Barndsenfeth) og de ærede Medlemmer, der ere ivrige for dette Lovforslags Gennemførelse, kunne være ganske

rolige for, at naar det lykkes dem at faa det gennemført, skulle de ikke blive generede af nogen overstrømmende Taknemmelighed fra den Del af Befolkningen — og det turde være den store Del — der allerede nu finder Kommunerne tilstrækkelig overbebyrdede. Lad mig da nu gaa over til at se paa de Byrder, der kastes over paa Staten. Vi vide jo alle, at i de senere Aar har Staten givet Tilskud til de mindre Lærrelønninger fra 300,000—500,000 Kr., men vel at mærke, det har ikke været faste og uforanderlige Tilskud, men Tilskud, der ere givne ved fri midlertidige Bevillinger paa de aarlige Finanslove. Nu derimod vil Statsbidraget til Skolebæsenet blive et fast aarligt Bidrag paa henved 2 Mill. Kr., et Bidrag, der i en nærmere eller fjernere Fremtid vil stige til vistnok mindst 3 Mill. Kr. Det er jo ingen Plakstilling, men jeg tror dog, at det giver ikke det rette Indtryk at nævne blot et Par Millioner. Jeg skal nemlig holde mig til de to Millioner, der straks komme til at foreligge, for ikke at overdrive. Hvad er nu 2 Millioner aarligt i ny Statsudgifter? Det vil efter vor nuværende Statsrente stige det samme som, at man indet et Slag forøger vor Statsgæld med ca. 60 Millioner, thi 2 Millioner er da Renten deraf. Hvad er 60 Millioner? Naar vi mindes det Støj, som hvirvledes op om Befolkningen ved Kjøbenhavn's Befæstning, og mindes, hvorledes denne fra mange Sider blev udskreget som medførende en finantiel Ruin, vil man indse, hvilken Betydning det har at gaa til et saadant Statsbidrag som det, Lovforslaget forudsætter. Jeg indrømmer imidlertid, at det Formaal, hvis Fremme kan opnaas gennem saadanne Udgifter, kan være saa stort og vigtigt, at man endog med Glæde gaar til saa store Ofre. Men nu spørger jeg: Hvad er det, dette Lovforslag giver os til Gengæld? Hvis jeg selv vilde give Svaret efter min egen Opfattelse, tvivler jeg ikke om, at man vilde finde dette Svar meget ensidigt, for at bruge det mildest mulige Udtryk. Jeg skal derfor ikke indlade mig paa dette Eksperiment, men tage Svaret fra en Side, der er saa vel fundet mod Lovforslaget, som Udvalgets Flertal. Dette Flertal siger i den almindelige Del af sin Betænkning, at det er ganske enigt med Regeringen, at man ikke skal gaa til en Skolereform, som man tidligere har villet nægte, men blot indskrænke sig til det, som Lovforslaget byder, nemlig for det første en Formindselse af det Vorneantal, der maa undervises af een Lærer, og for det andet en Forbedring af Lærernes Lønnings- og Advanceforhold. Det er